

หลักสูตรแฝงเรื่องอุดมการณ์ชาติ
ในหนังสือเรียนภาษาเขมร
ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6
ของราชอาณาจักรกัมพูชา
Hidden Curriculum of Cambodian
Ideologies in Grade 1-6
Cambodian Textbooks

ชาญชัย คงเพ็ชรธรรม ¹

---

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาภาษา และวรรณคดีตะวันออก คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัย
อุบลราชธานี

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งศึกษาการปลูกฝังอุดมการณ์ชาติ ซึ่งเป็นหลักสูตรแฝงที่ซ่อนอยู่ในหนังสือเรียนภาษาเขมร ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ของราชอาณาจักรกัมพูชา

ผลการศึกษาพบว่า หนังสือเรียนเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งของรัฐที่ใช้ในการปลูกฝังอุดมการณ์ชาติ เนื่องจากกระทรวงอบรม ยุวชน และกีฬา ของกัมพูชาเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงในเรื่องการจัดทำหนังสือเรียน และกำหนดให้โรงเรียนต่างๆ ที่อยู่ในสังกัดของรัฐบาลใช้หนังสือเรียนดังกล่าวเพื่อจัดการเรียนการสอน การปลูกฝังอุดมการณ์ชาติในหนังสือเรียนจึงเป็นสิ่งที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ แม้โดยเจตนาหรือไม่เจตนาก็ตาม

อุดมการณ์ชาติที่ปรากฏอยู่ในหนังสือเรียนภาษาเขมร ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 คือ 1) การปลูกฝังความภาคภูมิใจที่ได้เกิดมาเป็นชาวกัมพูชา ซึ่งเป็นชนชาติที่มีอารยธรรมอันยิ่งใหญ่ 2) การสร้างศัตรูของชาติ คือสยามและฝรั่งเศส 3) การกล่าวถึงเหตุการณ์การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ ซึ่งเป็นประวัติศาสตร์ที่ทำให้ชาวกัมพูชาเจ็บปวด และ 4) การผนวกรวมความแตกต่างทั้งในด้านเชื้อชาติ และศาสนา เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของชาติ

การปลูกฝังแนวคิดชาตินิยมในแก่เยาวชนชาวกัมพูชานั้นมีทั้งข้อดี และข้อเสีย ข้อดีคือทำให้เยาวชนรุ่นใหม่เกิดสำนึกรักชาติ และพร้อมที่จะเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาประเทศชาติให้ก้าวไปข้างหน้าต่อไป ส่วนข้อเสียคือ การที่ชาวกัมพูชายังไม่สืมเลือนประวัติศาสตร์บาดหมาง โดยเฉพาะกับประเทศเพื่อนบ้านคือไทย ซึ่งอาจส่งผลให้การรวมกันเป็นประชาคมอาเซียนไม่ประสบผลเท่าที่ควร

คำสำคัญ บทอ่าน หนังสือเรียนภาษาเขมร อุดมการณ์ชาติ

Abstract

The purpose of the research is to study how Cambodian ideologies are skillfully hidden in grade 1-6 Cambodian textbooks. According to the research, textbooks are used as tools to foster Cambodian ideologies by the government of Cambodia.

As the Ministry of Education, Youth and Sports is solely responsible for producing textbooks which are used by government schools, indoctrinating national ideologies is inevitable, be it intentionally or not.

The ideologies that appear in the textbooks function to 1) foster pride to be Cambodians which have great civilizations 2) view France and Siam as the enemies 3) remind the reader of the genocide, which causes pain to all Cambodians and 4) to harmonise the differences in religions and nationalities.

Crafting Cambodian Ideologies have both a benefit and a drawback. As regards the first, it helps develop the patriotism of new Cambodian generations and prepare them to be part of the nation's development. However, it also repeats the unforgettable historical conflicts with Cambodia and its neighbors, in particular Thailand, which may obstruct the success of ASEAN.

Keywords: Reading Part, Cambodian Textbooks, Cambodian Ideologies

อารัมภกถา

กระทรวงอบรม ยูวชน และกีฬา (ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា) ของราชอาณาจักรกัมพูชา หรือชื่อภาษาอังกฤษคือ “Ministry of Education, Youth and Sport” (MoEYS) มีหน้าที่กำหนดหลักสูตรการศึกษาตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาถึงอุดมศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม รายละเอียดสำคัญประการหนึ่งในหลักสูตรการศึกษาภาคบังคับ (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-มัธยมศึกษาปีที่ 3 หรือ Grads 1-9) คือ นักเรียนต้องมีความรู้ด้านภาษาเขมรควบคู่กับความรู้ด้านคณิตศาสตร์ (web of Cambodia, 2546)

กระทรวงอบรม ยูวชน และกีฬาให้ความสำคัญต่อการศึกษารายวิชาเขมร และคณิตศาสตร์ เนื่องจากภาษาเขมรเป็นเสมือนเครื่องหมายที่แสดงถึงเอกลักษณ์ และเอกราชของชาติ เป็นมรดกทางวัฒนธรรมอันยิ่งใหญ่ และเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการติดต่อสื่อสาร ส่วนคณิตศาสตร์นั้นเป็นพื้นฐานสำคัญในการศึกษาวิชาวิทยาศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ รวมถึงศาสตร์อื่นๆ ที่ต้องใช้หลักคณิตศาสตร์ในการศึกษา คณิตศาสตร์จึงมีความสำคัญในฐานะที่ช่วยพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้าทัดเทียมนานาชาติรายประเทศ กลไกสำคัญที่จะทำให้อนโยบายการศึกษาของชาติขับเคลื่อนไปตามทิศทางที่ผู้บริหารประเทศได้กำหนดไว้นั้น นอกจากจะต้องอาศัย “ครูผู้สอน” ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในศาสตร์นั้นๆ แล้ว “หนังสือเรียน” ก็ถือเป็นเครื่องมือสำคัญที่ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ที่ดีอีกด้วย

หนังสือเรียนภาษาเขมร เน้นพัฒนาทักษะสำคัญของผู้เรียนทั้ง 4 ด้าน คือ การพูด (สัทพ) การฟัง (สัทน) การอ่าน (สัทน) และการเขียน (สัทน) ซึ่งการฟัง และการอ่านนั้น จัดเป็นทักษะที่ใช้ในการรับสาร (receptive skills) ส่วนการพูด และการเขียน ถือเป็นทักษะที่ใช้ในการส่งสาร (expressive skills) ซึ่งทักษะสำคัญเหล่านี้ ล้วนแล้วแต่เป็นเครื่องมือสำคัญที่ทำให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพทั้งสิ้น

หนังสือเรียนภาษาเขมรแต่ละเล่ม ประกอบด้วยบทเรียน (ឧបទ្វីប) ประมาณ 9-10 บท ในแต่ละบทเรียนจะมีหน่วยการเรียนรู้ย่อย (Unit plan) ที่ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะในด้านต่างๆ โดยใช้สัญลักษณ์ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 ภาพสัญลักษณ์หน่วยการเรียนรู้ย่อยในแต่ละบทเรียนที่ปรากฏในหนังสือเรียนภาษาเขมรระดับชั้นประถมศึกษา (อธิบายภาพจากซ้ายไปขวา)

สัญลักษณ์รูปเทียน	หมายถึง	ส่วนของความรู้ทางด้านภาษาเขมรโดยทั่วไป เช่น ลักษณะของคำคล้องจอง การเปรียบเทียบ ตัวละคร การจดบันทึก ฯลฯ
สัญลักษณ์รูปเด็กกำลังอ่านหนังสือ	หมายถึง	ส่วนของทักษะการอ่าน
สัญลักษณ์รูปมือเขียนหนังสือ	หมายถึง	ส่วนของทักษะการเขียน
สัญลักษณ์รูปใบหู	หมายถึง	ส่วนของทักษะการฟัง
สัญลักษณ์รูปลูกกุญแจ	หมายถึง	ส่วนของไวยากรณ์
สัญลักษณ์รูปปาก	หมายถึง	ส่วนของการพูด

บทความนี้มุ่งศึกษาการปลูกฝังอุดมการณ์ชาติที่แฝงอยู่ใน “บทอ่าน” (朗文) ในหนังสือเรียนภาษาเขมร ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ซึ่งเอกสารที่ใช้ศึกษามีรายละเอียดดังนี้

1. หนังสือเรียนภาษาเขมร อ่าน-เขียน ชั้นที่ 1 (朗文第一册 朗 - 文 - 第一册 ฐำลือ) จัดทำโดยกระทรวงอบรม ยุวชน และกีฬา (教育部 育 童 部 及 体 育 部) จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์ และเผยแพร่ (教育部 育 童 部 及 体 育 部) ปี ค.ศ.2012
2. หนังสือเรียนภาษาเขมร 2 (朗文第二册 朗 - 文 - 第二册 ฐำลือ) ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 2 จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์ และเผยแพร่ (教育部 育 童 部 及 体 育 部) ปี ค.ศ.2010
3. หนังสือเรียนภาษาเขมร 3 (朗文第三册 朗 - 文 - 第三册 ฐำลือ) จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์ และเผยแพร่ (教育部 育 童 部 及 体 育 部) ปี ค.ศ.2009
4. หนังสือเรียนภาษาเขมร 4 (朗文第四册 朗 - 文 - 第四册 ฐำลือ) ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 3 จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์ และเผยแพร่ (教育部 育 童 部 及 体 育 部) ปี ค.ศ.2011
5. หนังสือเรียนภาษาเขมร 5 (朗文第五册 朗 - 文 - 第五册 ฐำลือ) จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์ และเผยแพร่ (教育部 育 童 部 及 体 育 部) ปี ค.ศ.2011.

6. หนังสือเรียนภาษาเขมร 6 (หลวงธำมรงค์ ๖) จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์และเผยแพร่ (ประสิทธิ์และประสิทธิ์) ปี ค.ศ.2012

อุดมการณ์ชาติในหนังสือเรียนภาษาเขมร ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6

อุดมการณ์ชาติที่ส่งผ่านแบบเรียนอยู่ในรูปของ “หลักสูตรแฝง” (hidden curriculum) ได้แก่ การปลูกฝังความภาคภูมิใจในความยิ่งใหญ่ของชาติกัมพูชา การสร้างศัตรูของชาติ การผนวกรวมคนกลุ่มน้อย และคนต่างศาสนาเข้ามาร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาชาติ ดังนี้

1. ความยิ่งใหญ่ของอารยธรรม และชนชาติเขมร : ปมเชือกที่ปลูกฝังมาแต่ครั้งวัยเยาว์

ความยิ่งใหญ่ของอารยธรรม และชนชาติกัมพูชา เป็นหัวข้อเดียวที่ปรากฏอย่างสม่ำเสมอในบทอ่านในหนังสือเรียนภาษาเขมรระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6

ชาวกัมพูชาสร้างสัญลักษณ์ประจำชาติขึ้น ไม่ว่าจะเป็น เพลงชาติ ธงชาติ ดอกไม้ประจำชาติ ไปจนถึงปราสาทหิน สัญลักษณ์เหล่านี้ช่วยทำให้คนกัมพูชาเกิดความรู้สึกชาตินิยม (Nationalistic feeling) ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการสร้างรัฐชาติขึ้นมา ภายหลังจากที่ประเทศต้องบอบช้ำจากสงครามกลางเมืองหลายครั้ง

หลังการ “ค้นพบ” เมืองพระนครในครึ่งหลังของคริสต์ศตวรรษที่ 19 และ ดำเนินการบูรณะ และศึกษาเรื่องราวของโบราณสถาน รวมทั้งผู้สร้าง ผ่านกระบวนการ “ทำเมืองพระนครให้เป็นเขมร” (Khmerized the Angkor) เมืองพระนครซึ่งมีภาพแทนคือ นครวัดก็ได้กลายเป็นสัญลักษณ์แห่งชาติกัมพูชา และถือเป็นสิ่งสำคัญที่เด่นชัดที่สุดในการกำหนดทางเดินของประวัติศาสตร์การเมืองกัมพูชาจาก ค.ศ.1941 เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน (อิบตี บัวคำศรี, 2547 : 151)

บทอ่านในหนังสือเรียนภาษาเขมร ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ได้กล่าวถึงความยิ่งใหญ่ของปราสาทหินเขมรว่า

หญิงกษัตริย์ผู้เฒ่าเบญจกษัตริย์

(หลวงธำมรงค์, 2012 : 112)

นักท่องเที่ยวจะมาตื่นตะลึงเมื่อได้เห็นปราสาทเขมร
หรือ

(แปล และเรียบเรียงโดยผู้เขียน)

ครูสาวผู้เฒ่าเบญจกษัตริย์

(หลวงธำมรงค์, 2012 : 114)

ครอบครัวของฉันไปเที่ยวเยี่ยมชมเป็นบางครั้งบางคราว (แปล และเรียบเรียงโดยผู้เขียน)

ประโยคง่ายๆ ในหนังสือเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ปลุกฝังความภาคภูมิใจที่เด็ก
 ได้เกิดมาเป็นคนเขมร ประเทศที่มีปราสาทหินโบราณมากมาย ดึงดูดนักท่องเที่ยวจากทั่วโลก
 มุมโลกให้มาชื่นชม คนกัมพูชาควรหาโอกาสไปชมให้ได้เช่นกัน เพราะเมื่อได้ไปชื่นชมก็จะเกิด
 “การประจักษ์” ด้วยตนเอง จะทำให้เกิดความภาคภูมิใจยิ่งกว่าการได้อ่านหนังสือหรือมีใครมา
 ถ่ายทอดให้ฟัง

หนังสือเรียนภาษาเขมรระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 กล่าวถึงปราสาทหินเขมรไว้ในบทที่ 3 บทอ่านที่ 1 เรื่อง “ทัศนียภาพยามพระอาทิตย์ใกล้อัสดงคตที่ปราสาทนครวัด” (ទិដ្ឋភាពថ្ងៃប្រអប់ស្រះព្រះព្រះព្រះព្រះ) และบทที่ 4 บทอ่านที่ 2 เรื่อง “ปราสาทนครวัด” (ព្រះព្រះព្រះព្រះ) ดังนี้

វេលាល្ងាចត្រជាក់ ខ្យល់បក់រំពើយ។ ទេសចរជាតិិងអន្តរជាតិព្រៀមម ” រស៊ីចត្របង្ហា ខ្លះឈរ ខ្លះអង្គុយ ភ្នែកសំលឹងមើលទៅប្រាសាទអង្គរវត្តដែលកំពុងស្រូបយកការរស្មីពណ៌មាសពីព្រះសុរិយា។ ព្រះអាច៌ពុបឆ្មាបខ្លួន យ ” រាងសន្ធិមួយ ។ ការរស្មីពណ៌មាសបានប្តូរទៅជាពណ៌មាស ចាំងមកលើផែនពសុធា។ ពេលនោះ ប្រាសាទ អង្គរវត្តប្រែជាពណ៌មាសឆ្លិនឆ្លៅ ស្ថិតនៅកណ្តាលទ្រូងព្រៃ ព្រឹក្សា។

ទេសចរមកកាន់ខេត្តសៀមរាបតែងតែងចាំមើលទិដ្ឋភាពដ៏ស្អាតអស្ចារ្យរបស់ប្រាសាទអង្គរវត្តនៅពេលថ្ងៃរៀប
លិច។ រូបប្រាសាទអង្គរវត្តពណ៌មាសបានជិតជាប់នឹងកែវភ្លែតនិងជ័រជាប់ក្នុងអារម្មណ៍ពួកគេជាដាច់ខាត។

(កាសាខ្មែរ, 2009 : 34)

ยามเย็นย่ำ สายลมโบกรำเพยๆ นักท่องเที่ยวชาวเขมร และชาวต่างชาติเตรียมเครื่องมือถ่ายภาพครบทุกคน บ้างยืน บ้างนั่ง สายตาจ้องมองดูปราสาทนครวัด ซึ่งกำลังดูดซับรับเอารัศมีสีทองจากพระสุริยา พระอาทิตย์เคลื่อนตัวต่ำลงช้าๆ รัศมีสีขาวได้เข้ามาแทนที่รัศมีสีทองส่องมายังพื้นพสุธา เวลานั้นปราสาทนครวัดเปลี่ยนเป็นสีทองเปร็ดเพรา สถิตอยู่ในกลางทรวงไพรพฤกษา

นักทัศนอากรมถึงจังหวัดเสียมเรียบ มักจะรอชมทัศนียภาพซึ่งงดงามน่าอัศจรรย์ของปราสาทนครวัดในเวลาที่จะพระอาทิตย์ใกล้จะตก ภาพปราสาทนครวัดสีทองได้ประทับแน่นอยู่ในแก้วตา และหยดติดในอารมณ์ของพวกเขาเป็นนิจ

(แปล และเรียบเรียงโดยผู้เขียน)

ខេត្តសៀមរាបជាតំបន់ទេសចរណ៍ដ៏ល្បីល្បាញនៃប្រទេសកម្ពុជា ព្រោះខេត្តនេះមានប្រាសាទបុរាណច្រើន។ ប្រាសាទអង្គរវត្តជាប្រាសាទមួយដែលមានកំពូលប្រាំខ្ពស់ប្រព័ន្ធ និងក្បាច់រចនាល្អប្រណីត។

ខ្មែរគ្រប់រូបត្រូវនាំគ្នាថែរក្សាស្នាដៃដ៏ល្អឯកនេះ ឱ្យគង់វង្សជារៀងរហូត ។

จังหวัดเสียมเรียบเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงในประเทศกัมพูชา เพราะจังหวัดนี้มีปราสาทโบราณมากมาย ปราสาทนครวัดเป็นปราสาทหนึ่งซึ่งมียอด 5 ยอดสูงสลับ และมีลวดลายงดงามประณีต

ชาวกัมพูชาทุกคนต้องพากันรักษาฝีมือที่งามเป็นหนึ่งนี้ ให้ดำรงอยู่สืบต่อไป

บทอ่านชื่อ “ทัศนียภาพพระอาทิตย์ใกล้อัสดงคตที่ปราสาทนครวัด” (จิตรกรรมฝาผนังประหลาดของ
อาณาจักรขอม) ใช้พรรณนาโวหาร เราให้อ่านเกิดจินตภาพ และตีความกับ “รสคำ” และ “รส
ความ” ที่ผู้เขียนได้ประดิษฐ์ขึ้นทำให้เยาวชนเกิดจิตสำนึก และภาคภูมิใจในความเป็น “เขมร”
ได้เป็นอย่างดี

บทอ่านที่ชื่อ “ปราสาทนครวัด” (ปราสาทหินขลุ่ย) ใช้บรรยายไวพจน์ แม้ภาษาจะไม่อลังการเหมือนบทอ่านแรก ทว่าการอธิบายตรงไปตรงมา ทำให้ผู้อ่านเข้าใจง่ายว่าบทอ่านนี้ต้องการสื่ออะไรแก่ผู้อ่าน ตอนท้ายบทอ่าน ผู้เขียนสรุปว่า “นักท่องเที่ยวนักเดินทางต่างพากันยกย่องสรรเสริญฝีมืออันอัศจรรย์ของบรรพบุรุษของเรา” (เมื่อก่อนชมดูว่าดีแต่เดี๋ยวก็เลวเสีย)

ในเดือนห้า และเดือนหก ตามทางจากกรุงเสียมเรียบไปยังเมืองพระนคร ดอกลำดวน
ส่งกลิ่นหอมฟุ้ง ขณะเดียวกันมีลมรำเพยมาเบาๆ คนเดินเล่นสูดอากาศในยามเย็นตามถนนนี้
ก็จะมีใจล่องลอยไปจนเปลือยทว่า แม้เป็นสวรรค์ชั้นดุสิตก็ไม่สบายกว่านี้แน่ ดูเถะ

ไอ้ กลิ่นรำดวน ไอ้ เสียงเรไร พลังของท่านเป็นดังโอสถทิพย์ ซึ่งอาจเขามาสลาย
ความทุกข์โศกเศร้าหมองชั่วขณะได้

(คัดลอก และปรับปรุงจากเรื่องผกาโรย ของท่านนุ ฮาญ หน้า 98-99)

(แปล และเรียบเรียงโดยผู้เขียน)

บทอ่านที่ชื่อ “ทางไปยังเมืองพระนคร” (พระเวทลลึงค์) ซึ่งตัดตอนมาจากนวนิยาย
เรื่อง “ผกาโรย” ของนุ ฮาญ เนื้อหาได้กล่าวชมความงามของถนนหนทางที่มุ่งตรงไปยังเมือง
พระนครว่า สองข้างทางดาดเรียบไปด้วยต้นลำดวน ซึ่งเป็นดอกไม้ประจำชาติ ยามเย็นของเดือน
ห้า เดือนหก ลำดวนจะออกดอกสะพรั่ง ส่งกลิ่นหอมฟุ้งตลบไปทั่วบริเวณ ทำให้ทางไปยังเมือง
พระนคร เสมือนทางที่นำไปสู่สวรรค์ชั้นดุสิต² (ภวณัฐ ๓, 2009 : 56) การนำเมืองพระนคร
มาเปรียบกับสวรรค์ชั้นดุสิต นั้นเท่ากับว่า เมืองพระนครเป็นแดนสวรรค์บนโลกมนุษย์ด้วย
ความเปรียบดังกล่าวได้รับอิทธิพลจากพระพุทธศาสนา นิกายเถรวาท ซึ่งเป็นรากฐานของระบบ
ความคิด ความเชื่อของคนในสังคมเขมร

ถ้าเปรียบเทียบเมืองพระนครนี้ว่าเป็นเมืองสวรรค์ ชาวกำมพูชาซึ่งเป็นผู้สร้าง และ
ผู้ครอบครองเมืองพระนครนี้ ก็ถือเป็นชาวฟ้าชาวสวรรค์ด้วย ละคำสบประมาทที่ชาวต่างชาติ
เช่น ชาวฝรั่งเศส ผู้ซึ่งเคยปกครองประเทศกำพูชามาก่อน ดูถูกชาวกำพูชาว่าไม่กระตือรือร้น
และไม่ฉลาดนักเมื่อเทียบกับคนเวียดนาม (เบน แอนเดอร์สัน และชาญวิทย์ เกษตรศิริ
บรรณาธิการแปล, 2552 : 273)

แม้แต่รูปที่ประกอบบทอ่านก็ยังสื่อแนวความคิดดังกล่าว บทอ่านชื่อ “โรงเรียนของฉัน”
(ภวณัฐ) ในหนังสือเรียนภาษาเขมรระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เป็นรูปของเด็กนักเรียน
และครูชายหญิงกำลังยืนตรงเคารพธงชาติ ทั้งๆ ที่เนื้อหาของบทอ่านกล่าวถึงธงชาติ สัญลักษณ์

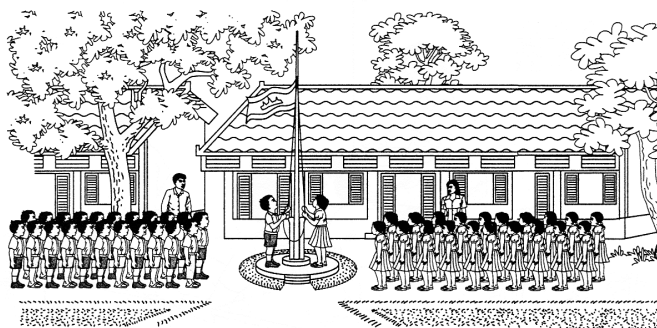
² สวรรค์ชั้นดุสิต เป็นสวรรค์ชั้นที่ 4 ในฉกามาพจรสวรรค์ (สวรรค์ทั้ง 6 ชั้น) ตามคติของพระพุทธ
ศาสนา นิกายเถรวาท สวรรค์ชั้นนี้เป็นที่อยู่ของบรรดาพระโพธิสัตว์ที่บำเพ็ญบารมีมาอย่างยิ่งยวด เช่น ผู้ที่
ปรารถนาจะมากเกิดเป็นพระพุทธเจ้าในอนาคต เป็นต้น ถือเป็นสรวงสวรรค์ที่น่ารื่นรมย์ยิ่ง

ของชาติเขมร³ แค่ว่า “หน้าชั้นเรียนมีต้นไม้ให้ร่มเงา เสาธงชาติ” (ธรรมาธิ ๑, 2012 : 134) เท่านั้น

เผยแพร่ ๐๕ เมษายน

เขมร
๑๐๕

สถาปัตย์

ภาพที่ 2 ภาพเด็กนักเรียนชาวกัมพูชา กำลังเชิญธงชาติขึ้นสู่ยอดเสา

ภาพประกอบในบทอ่านชื่อ “เด็กรู้กาลเทศะ” (ธรรมาธิ ๑) ในหนังสือเรียน ภาษาเขมรระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เป็นรูปเด็กผู้หญิงกำลังนำเครื่องดื่มออกมาต้อนรับแขกของพ่อแม่ บริเวณข้างฝาบ้านประดับด้วยภาพปราสาทนครวัด ซึ่งตำแหน่งของภาพดังกล่าวอยู่ตรงตำแหน่งกึ่งกลางภาพพอดี เป็นจุดรวมสายตาที่เห็นได้ง่าย ภาพนี้ประดับอยู่เหนือศีรษะของ

³ ธงชาติเขมรมีลักษณะดังนี้ คือ แถบสีน้ำเงินอยู่บริเวณริมทั้ง 2 ข้างของผืนธง มีขนาดด้านละ 1/4 ของผืนธง ตรงกลางเป็นแถบสีแดง มีขนาด 2/4 ของผืนธง มีปราสาท 3 ยอดสีขาวอยู่ตรงกลางผืนธง คือ ปราสาทนครวัด ความหมายบนผืนธงชาติ “สีน้ำเงิน” แทนความรุ่งเรือง ความซื่อสัตย์สุจริต ความยุติธรรม ความซื่อตรงของชาติ “สีแดง” แทนความมองอาจกล้าหาญ ปกป้องประเทศชาติ และมาตุภูมิ ส่วน “สีขาว” แทนความสะอาดบริสุทธิ์ ความมีอัจฉริยภาพในการสร้างสรรค์อารยธรรม ประเทศกัมพูชาใช้ธงดังกล่าวเป็นธงชาติในปี ค.ศ. 1948-1970 และ ค.ศ.1993-ปัจจุบัน

ตัวละครเพื่อสื่อความหมายโดยนัยให้ผู้อ่านทราบว่า ปราสาทนครวัดเป็นศูนย์รวมจิตใจ
ที่ชาวเขมรทุกเพศ ทุกวัยให้ความเคารพเทิดทูน

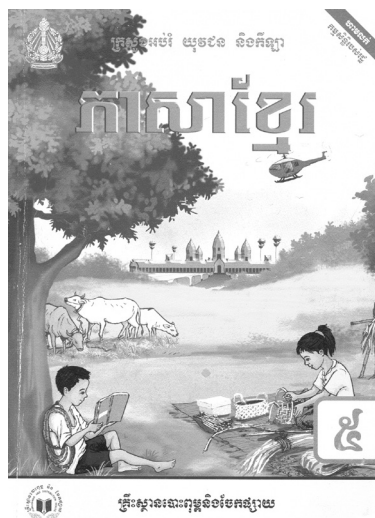
រឿង កុមារចេះគួរសម

ចូរអានរឿង រួចឆ្លើយនិងសំណួរខាងក្រោម ។

ភាព ៣ ភាពនៅក្នុងផ្ទះនៃអ្នកប្រាសាទដែលបានប្រកាសជាប្រាសាទ

แม้แต่หน้าปกของหนังสือเรียนภาษาเขมรก็ปรากฏรูปปราสาทหิน ในหนังสือเรียนภาษา
เขมรระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปรากฏรูปวัดปราสาทนครวัด ขณะที่หน้าปกหนังสือเรียน
ภาษาเขมร ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปรากฏรูปเด็กผู้ชายกำลังถือภาพปราสาทเขาพระวิหาร
และอธิบายบางสิ่งบางอย่างให้เด็กผู้หญิงฟัง

ภาพที่ 4 หน้าปกหนังสือเรียนภาษาเขมรระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ภาพที่ 5 หน้าปกหนังสือเรียนภาษาเขมรระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

นอกจากปราสาทหินซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของชาติแล้ว ในหนังสือเรียนภาษาเขมรระดับชั้นประถมศึกษายังได้กล่าวถึงศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ ที่แสดงถึงความเป็นชาติที่มีวัฒนธรรมสูงส่ง ในหนังสือเรียนภาษาเขมรระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีบทอ่านที่เกี่ยวข้องกับขนบธรรมเนียมประเพณีอยู่ 2 เรื่อง คือ “ขึ้นบานในวันขึ้นปีใหม่” (ត្រង់ថ្ងៃឫស្សីរូស្សី) และ “บุญประชุมบิณฑ” (បុណ្យប្រជុំបិណ្ឌ)

บทอ่าน “ขึ้นบานในวันขึ้นปีใหม่” กล่าวถึงวันขึ้นปีใหม่ของเขมร คือ วันที่ 13 เมษายนของทุกปี ในวันนี้ประชาชนชาวกำพูชาพากันตกแต่งบ้านให้งดงาม มีการจัดดอกไม้ แหวนโคมประดับไฟสีสันต่างๆ เวลาเช้าชาวกำพูชาจะพากันไปทำบุญที่วัด นอกจากนี้ยังมีการละเล่นพื้นบ้านต่างๆ เช่น สะบ้า ลูกช่วง มอญซ่อนผ้า เป็นต้น ทำให้ประชาชนต่างมีความสุข

บทอ่าน “บุญประชุมบิณฑ” กล่าวถึงรายละเอียดของประเพณีดังกล่าวไว้ ดังนี้
ប្រជាជនខ្មែរតែងធ្វើពិធីបុណ្យភ្ជុំបិណ្ឌ ជាព្រឹត្តិការណ៍ធំៗ ចាប់ពីថ្ងៃរោចផល្គុយទៅរោច ខែកុម្ភៈ គេនាំគ្នាដាក់បិណ្ឌបាក់បិណ្ឌ។ ក្នុងការកាន់បិណ្ឌ អ្នកស្រុកខែកុម្ភៈជាត្រូវដាក់វេនធ្វើចង្កាន់ទៅប្រគេនព្រះសង្ឃ នៅវត្ត។ នៅថ្ងៃ៥រោច គេធ្វើពិធីបុណ្យភ្ជុំបិណ្ឌនៅវត្ត។ ពេលនោះគេបើកឆ្នោតស្រួចច្រើនកុះកម្រងផ្កាច្រើនជាងថ្ងៃដាក់បិណ្ឌ។ គេចាត់យកចង្កាន់ ទំនែក ផ្លែឈើ តែ ស្ករ និងវត្ថុផ្សេងៗ ផ្ញើទៅប្រគេនព្រះសង្ឃ។ អ្នកនៅវត្តនាំគ្នាប្រគេនចង្កាន់ព្រះសង្ឃ រាប់តែដើម្បីបញ្ជូនកុសលដល់ញាតិដែលបានខែកុម្ភៈទៅ។
(หลวงอึ้ง ๒, 2010 : 121)

ประชาชนกำพูชา มักจะทำบุญประชุมบิณฑ เป็นประจำทุกปี เริ่มตั้งแต่วันแรม 1 ค่ำ ถึงวันแรม 14 เดือนภัทรพท (เดือน 11 ทางจันทรคติ) เขาพากันใส่บิณฑหรือถือบิณฑ ในการถือบิณฑ ชาวบ้านแบ่งกันเป็นกลุ่ม จัดเวรทำอาหารไปถวายพระสงฆ์ที่วัด

ในวันแรม 15 ค่ำ เขาทำพิธีบุญประชุมบิณฑที่วัด ในเวลานั้นเขาเห็นผู้คนเป็นจำนวนมากมายารวมกันยิ่งกว่าวันใส่บิณฑ เขานำอาหาร ขนม ผลไม้ ชา น้ำตาล และสิ่งของต่างๆ ไปถวายพระสงฆ์ คนไปวัดพากันถวายอาหารแด่พระสงฆ์ รับบาตร เพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่ญาติมิตร ซึ่งได้ล่วงลับไป

(แปล และเรียบเรียงโดยผู้เขียน)

ประเพณี “ประชุมบิณฑ” ถือเป็นประเพณีที่สำคัญที่สุดของคนกัมพูชา เป็นการทำบุญอุทิศส่วนกุศลไปให้แก่บรรพบุรุษผู้ล่วงลับไปแล้ว คนกัมพูชาเชื่อว่า วิญญาณของบรรพบุรุษจะขึ้นมาจากนรกเพื่อกลับมาเยี่ยมลูกหลานบนโลกมนุษย์ ถ้าลูกหลานคนไหนทำบุญกุศลให้ท่านก็จะให้ศีลให้พร ให้ประสบแต่ความสุข ความเจริญรุ่งเรือง ในทางกลับกัน ถ้าลูกหลานไม่ทำบุญให้ท่าน ท่านก็จะสาปแช่งให้ท่านหากินผิดเคือง มีชีวิตที่ทุกข์ยากลำบาก

หนังสือเรียนภาษาเขมรระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีบทอ่านที่เกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณีอยู่ 2 เรื่อง คือ “บุญทอดผ้าป่าในหมู่บ้านของฉัน” (บุญทอดผ้าป่า) และ “บุญขึ้นปีใหม่เขมร” (บุญขึ้นปีใหม่) ตรงกับวันที่ 13 เมษายน เหมือนดังที่ปรากฏในหนังสือเรียนภาษาเขมรระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 หากแต่ให้รายละเอียดของประเพณีที่มากกว่า เช่น ประเพณีนี้อาจเริ่มขึ้นในวันที่ 13 หรือ 14 เมษายนของทุกปี หรือมูลเหตุที่ประชาชนต้องปิดกวาดเช็ดถูบ้านเรือนให้สะอาดเรียบร้อย เพื่อต้อนรับเทศกาลปีใหม่ หรือการไปทำบุญที่วัดเพื่ออุทิศส่วนกุศลไปให้ญาติผู้ล่วงลับไปแล้ว เป็นต้น

หนังสือเรียนภาษาเขมรระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีบทอ่านที่เกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณีอยู่ 1 เรื่อง คือ “พระราชพิธีบุญจรดพระนังคัล” (พระราชพิธีบุญจรดพระนังคัล) เห็นได้ว่า จาก “ประเพณีราชภัฏ” ในหนังสือเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น กลายมาเป็น “ประเพณีหลวง” ในหนังสือเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย บทอ่านนี้แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่าง “สังคมเขมรกับอาชีพเกษตรกรรม” และ “สถาบันกษัตริย์กับชาวนา” ซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศได้เป็นอย่างดี

นอกจากประเพณีที่จัดอยู่ในกลุ่มของเนติธรรมแล้ว ในหนังสือเรียนภาษาเขมรระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ยังมีบทอ่านที่เกี่ยวกับวัฒนธรรม เน้นวัฒนธรรมการกินอยู่ 1 เรื่อง คือ “รายการอาหารเขมร” (รายการอาหารเขมร) กล่าวถึง อาหารเขมรที่มีอยู่มากมายนั้นล้วนเลิศทั้งรูปลักษณ์ และรสชาติ

บทอ่านในหนังสือเรียนภาษาเขมรระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กล่าวถึงวัฒนธรรม ที่เป็นขนบธรรมเนียมประเพณีไว้ในบทอ่านที่ชื่อ “ประเพณีบวชนาค” (ประเพณีบวชนาค) และ “ประเพณีการใส่เงินในปากคนตาย” (ประเพณีการใส่เงินในปากคนตาย) ซึ่งเป็นประเพณีที่เกี่ยวกับชีวิต

นอกจากนี้ยังกล่าวถึงวัฒนธรรมที่เป็นนาฏกรรมไว้ในบทอ่านที่ชื่อ “ระบำกยุง” (ระบำกยุง) ซึ่งเป็นการแสดงของคนในจังหวัดโพลิน และ “ระบำตรุษ” (ระบำตรุษ) ซึ่งเป็นการแสดงของจังหวัดเสียมเรียบ

บทอ่านต่างๆ เหล่านี้ ทำให้คนเขมรภาคภูมิใจในอารยธรรมอันสูงส่งของตน โดยถือว่า วัฒนธรรมของตนเองเป็นศูนย์กลาง (Ethnocentrism) คือ มองว่าวัฒนธรรมของตนอยู่เหนือกว่า วัฒนธรรมอื่นๆ ลักษณะดังกล่าวทำให้เกิดความรู้สึก “Us” v.s. “Them” หรือถือเขาถือเรา (กาญจนา แก้วเทพ, 2549 : 181)

2.2 สยาม และฝรั่งเศส : ศัตรูของชาติ

การสร้าง “ศัตรูของชาติ” ขึ้นมา ทำให้ชาวกัมพูชาเกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ที่จะร่วมแรงร่วมใจกันต่อสู้ศัตรูที่เข้ามารุกราน ย้าย ศัตรูของชาติที่ปรากฏในหนังสือเรียนภาษา เขมรระดับชั้นประถมศึกษา คือ “สยาม” หรือที่คนเขมรเรียกว่า “เสียม”⁴ (នៀម) และฝรั่งเศส (ឥណ្ឌូ)

บทอ่านเรื่อง “เนี่ยะตา⁵ คลังเมือง”⁶ (เขมรออกเสียงว่า เนลียงเมือง-รุตตลัญจวิธเยื่อ) อยู่ในหนังสือเรียนภาษาเขมรระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 บทเรียนที่ 1 “วีรชนเก่งกล้า” (វีรชน-เก่งกล้า) เป็นเรื่องราวของวีรบุรุษท้องถิ่นชาวกัมพูชา เรื่องมีอยู่ว่า

สยามได้ครอบครองประเทศกัมพูชา และได้ส่งราชบุตรมาเป็นผู้ปกครอง ราชบุตรเลี้ยง นกแร้งไว้ตัวหนึ่ง ต่อมาบรรดาข้าราชการได้ร่วมกันฆ่าราชบุตรเสีย นกแร้งตามหาศพราชบุตร จนพบ มันได้ใช้ปากจิกนิ้วที่สวมแหวนแล้วคาบนำไปถวายกษัตริย์สยาม

กษัตริย์สยามทรงพิโรธ จึงยกทัพมาปราบ และกวาดต้อนเชลยชาวกัมพูชากลับไปด้วย

---

⁴ คำนี้มีความหมายในเชิงดูถูกดูแคลน เหมือนคนไทยเรียกคนจีนว่า “เจ๊ก” เช่นกัน

⁵ ความเชื่อเรื่องเนี่ยะตา คล้ายกับความเชื่อเรื่องผีปูดในภาคอีสานของไทย เนี่ยะตานันมีทั้งเพศชาย และเพศหญิง มีทั้งที่เป็นโสด และมีครอบครัวแล้ว กำเนิดเนี่ยะตาจากวิญญาณของคนที่อาศัยอยู่ในถ้ำนั้นมาก่อน หรืออาจเป็นดวงวิญญาณจากถิ่นอื่นเข้ามาอาศัยอยู่ในบริเวณนั้นในภายหลัง หรืออาจเกิดจากการอุปโลกน์ ขึ้นของคนในชุมชนที่ต้องการสืดยึดเหนี่ยวทางใจ เนี่ยะตามีความสำคัญในฐานะที่ช่วยคุ้มครองคนในชุมชนให้มีความสุข เป็นที่พึ่งในยามที่คนในชุมชนไม่สบายกาย ไม่สบายใจ ตลอดจนบันดาลให้ฝนฟ้าตกต้องตามฤดูกาล พิธีพันธุ์ัญญาหารอุดมสมบูรณ์

⁶ หนังสือเรียนภาษาเขมรระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลักสูตรเก่าก่อนที่จะปรับปรุงมาเป็นหลักสูตร ปัจจุบัน ได้บรรจุเรื่องเนี่ยะตาคลังเมืองไว้ในหนังสือเรียนด้วยเช่นกัน เรื่องราวของเนี่ยะตาตนนี้แพร่หลายมาก ในสังคมเขมร เพราะนอกจากจะได้รับการบรรจุไว้ในหนังสือเรียนแล้ว ยังได้มีสำนักพิมพ์นำเรื่องราวของท่านไป ทำเป็นหนังสือการ์ตูนสำหรับเด็ก เป็นการตูน 2 ภาษา (เขมร-อังกฤษ) พิมพ์ภาพสีตลอดทั้งเล่ม

เป็นจำนวนมาก ในจำนวนนั้นมีหญิงทอ้งแก่คนหนึ่งรวมอยู่ด้วย เธอคลอดลูกออกมาเป็นชายนามว่าอุเทน ซึ่งเป็นเด็กเฉลียวฉลาด มีความรู้ความสามารถมาก โดยเฉพาะในด้านการจับและฝึกช้าง กษัตริย์สยามจึงทรงตั้งสมญานามให้ว่า “ชัยอัศจรรย์”

ต่อมาชัยอัศจรรย์ได้ทำที่ว้าออกไปจับช้างป่า แต่กลับหนีไปครองเมืองเขมร พอกษัตริย์สยามทราบ ก็กรีธาทัพมาหมายจับตัวชัยอัศจรรย์ เสนาเมืองอยากจะช่วยพระเจ้าชัยอัศจรรย์ จึงสั่งทหารให้ชุดหลุมไว้พร้อมวางเหล็กแหลมไว้ที่กันหลุม เสนาเมือง ภรรยา และลูกอีก 2 คน กระโดดลงไปในหลุม เมื่อเสนาเมืองจบชีวิตลงแล้ว วิญญาณของเขาได้ไปเกณฑ์กองทัพผีมาช่วยรบกับกองทัพสยาม ในที่สุดกองทัพสยามก็พ่ายแพ้ไป

สิ่งที่ซ่อนอยู่ในนิทานพื้นบ้านเรื่องนี้คือ สยามเป็นศัตรูร้ายในสายตาของคนเขมร ที่คอยกดขี่ข่มเหงกักขังอยู่ตลอดเวลา ความโหดร้ายป่าเถื่อนนี้ทำให้คนกัมพูชาลุกขึ้นสู้ ทั้งๆ ที่รู้ว่าสู้ไม่ได้ คนกัมพูชาซึ่งเป็นคนที่อ่อนแอ และน่าสงสารก็เอาชีวิตของตนเองเข้าแลกเพื่อปกป้องมาตุภูมิ

ประวัติศาสตร์เขมรสอนให้คนกัมพูชาเกลียดชังเพื่อนบ้านคือไทยกับเวียดนาม เนื่องจากทั้ง 2 ประเทศนี้ใช้ประเทศกัมพูชาเป็นรัฐกันชน พอประเทศใดมีอำนาจเข้มแข็งขึ้นมาก็จะยกทัพเข้ามารุกรานกัมพูชา จนมีสำนวนว่า “อยู่ระหว่างเสือกับจระเข้” (នៅចន្លោះ ក្រពើនិងខ្នុរ)

สาเหตุที่ในแบบเรียนภาษาเขมรไม่มีการกล่าวถึงเวียดนามเลย เนื่องจากเวียดนามมีสายสัมพันธ์อันดีกับรัฐบาลเขมรปัจจุบัน ซึ่งมีนายกรัฐมนตรีฮุน เซน เป็นผู้นำประเทศ ในขณะที่ไทยนั้นมีปัญหาข้อพิพาทกับกัมพูชากรณีปราสาทเขาพระวิหาร ซึ่งกัมพูชาขอขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก

บทอ่านในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่อง “ปราสาทพระวิหาร” (ប្រាសាទព្រះវិហារ) กล่าวว่า ปราสาทดังกล่าวได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกในวันที่ 7 กรกฎาคม ค.ศ.2008 ซึ่งชาวกัมพูชาทั่วทั้งประเทศต่างชื่นชมยินดีเป็นอย่างยิ่ง ผู้เขียนได้ตั้งใจทำในบทอ่านว่าเป็นหน้าที่ของชาวกัมพูชาทุกคนที่จะต้องดูแลรักษา และปกป้องมรดกของชาตินี้ไว้

แม้ว่าบทอ่านจะไม่ได้กล่าวถึงประเทศไทยแต่อย่างใด แต่คนกัมพูชาทั่วทั้งประเทศรู้ดีว่าประเทศไทยอ้างสิทธิ์เหนือพื้นที่บริเวณเขาพระวิหารเช่นกัน และพยายามทุกวิถีทางที่จะคัดค้าน

ไม่ให้ปราสาทเขาพระวิหารได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก จึงเป็นหน้าที่ที่คนกัมพูชาต้องช่วยกันปกป้องปราสาทเขาพระวิหารจากศัตรูของชาติ ซึ่งก็คือไทยหรือสยามในอดีต

นอกจาก “สยามหรือไทย” จะเป็นศัตรูของชาติแล้ว หนังสือเรียนภาษาเขมรระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ยังสร้างให้ “ฝรั่งเศส” หรือที่ภาษาเขมรเรียกว่า “บารัง” (បារាំង) เป็นศัตรูของชาติด้วย บทอ่านที่ชื่อ “วีรบุรุษกลาโหมคง” (វีរบุรุษกลាហ្មកង) ในหนังสือเรียนภาษาเขมรระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ดังนี้

ក្រឡាសោមគង់ ជាមន្ត្រីខ្មែរស្នេហាជាតិមួយរូបដែលបានតស៊ូប្រឆាំងនឹងការបាត់បង់របស់អាណានិគម
បារាំង។ លោកបានធ្វើពាណិជ្ជកម្មយ៉ាងឆ័ន្ទេង ដើម្បីរើបម្រះចេញពីនិមិត្តត្រូវរបស់បារាំង។ លោកមានទឹកចិត្តអង្គអាចក្លាហាន
តស៊ូប្រឆាំងនឹងបរទេសឈ្លានពាន។ បារាំងដឹងពីគោលជំហរនិងគំនិតរបស់លោក ក៏បានរកមធ្យោបាយចាប់លោក។ លោកត្រូវ
រំលូតអាណានិគមបារាំងចាប់បាននិងយកទៅធ្វើទារុណកម្មដោយសម្ងាត់។

ព្រះទិគរលើចស្រីមាត់ទៅ ពេលព្រលប់ក៏ខិតចូលមកដល់ធ្វើឱ្យស្រអាប់គ្រប់ទិសទី។ ក្នុង ។លំបាវាំងបាននាំ
លោកឃ្លាតចេញពីវត្តខណ្ឌាលោម ឆ្ពោះទៅកាន់ទិសខត្តរ។ នៅលើនាវា ដៃទាំងពីរបស់លោកត្រូវដាប់ខ្នោះ ខ្លួន
លោកត្រូវគេចងផ្តោតបន្តិចបន្តួច។ ក្រឡាហោមគង់ត្រង់ត្រមោចម្នាក់ឯង ទឹកមុខត្រៀមក្រំជានិច្ច។ ប្រសិនបើ

ស្នេហាជាតិមាតុភូមិ ពុំបានធ្វើឱ្យលោកតក់ស្លុតឡើយ ទោះបីជាលោកបានដឹងខ្លួនច្បាស់ថា ត្រូវទទួលមរណភាព ដោយសារវិស័យភាគរាជារាំងក៏ដោយ។ នៅដង្ហើមចុងក្រោយលោកនឹកដឹងពុល មីពុកម្តាយ ព្រះសង្ឃ ប្រជាជនខ្មែរ និងនិក- ដល់កម្ពុជាមាតុភូមិជាទីស្នេហារបស់លោក។

ការបាត់បង់វិវឌ្ឍន៍ឆ្នាំៗនេះធ្វើឱ្យយើងសោកស្តាយ អាណិតអាសូរព្រៃលែង។ ក្រឡាហោម
គង់បានបាត់បង់ជីវិតចាកឆ្ងាយពីយើងពិតមែន បុ " ខ្ញុំកិត្តិនាមនិងវិភាគរបស់លោកបានមកសណ្ឋិតនៅជាប់នឹងដួង ព្រលឹង
កូនខ្មែរជាតិចូ ។

(ដកស្រង់និងកែសម្រួលពីសៀវភៅភាសាខ្មែរថ្នាក់ទី ៥ ឆ្នាំ ១៩៩៣ ដោយព្រះស្ថានបោះពុម្ពផ្សាយអប់រំ)

(តារាងទី១៖ ៥, 2011 : 14)

กลาโหมคง เป็นข้าราชการเขมรรักชาติคนหนึ่ง ซึ่งได้ต่อสู้กับการกดขี่ของอาณานิคมฝรั่งเศส ท่านได้กระทำชาติพิพ้อย่างยิ่งใหญ่ เพื่อปลดออกจากแอกการครอบครองของฝรั่งเศส ท่านมีใจองอาจกล้าหาญ ต่อสู้กับต่างชาติที่เข้ามาบุกรุก ฝรั่งเศสล่วงรู้การเคลื่อนไหวและความคิดของท่าน จึงได้หาอบายจับท่าน ท่านถูกพวกอาณานิคมฝรั่งเศสจับได้ และนำตัวไปทำ

ทารุณกรรมอย่างลับๆ

พระทินกรค่อยๆ จมหายไป ยามรัตติกาลค่อยๆ เคลื่อนเข้ามาถึง ทำให้มีมดนครบทุกที่ เรือฝรั่งเศสได้พาท่านออกจากวัดอุณาโลม มุ่งตรงไปทางทิศอุดร (ทิศเหนือ-ผู้วิจัย) เหนือเรือ มีอ ทั้ง 2 ข้างของท่านถูกผูกตรวน ตัวของท่านถูกผูกติดไว้กับปล่องไฟเรือ กลาโหมคงอยู่ อย่างเดียวดายเพียงลำพังบนเรือ ด้วยสีหน้าตรอมตรมเป็นอย่างมาก แต่สำนักแห่งความรักชาติ มาตุภูมิ ไม่ได้ทำให้ท่านตระหนกตกใจเลย แม้ท่านจะรู้ตัวเองดีว่า จะต้องตายด้วยมือของชาตกร ชาวฝรั่งเศสก็ตาม ในลมหายใจสุดท้าย ท่านได้ระลึกถึงคุณบิดามารดา พระสงฆ์ ประชาชนชาวเขมร และคิดถึงกัมพูชามาตุภูมิซึ่งเป็นที่เสนาหาของท่าน

การสูญเสียวีรชนผู้รักชาติท่านนี้ ทำให้เราเศร้าโศก เวทนาสงสารยิ่งนัก กลาโหมคงได้ เสียชีวิตจากเราไปไกลจริง แต่ชื่อเสียง และความกล้าหาญของท่านจะมาสติอยู่ในวิญญาณของ ลูกหลานชาวกัมพูชาเป็นนิจ

(คัดลอก และแก้ไขปรับปรุงจากหนังสือภาษาเขมรชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปี ค.ศ.1993 โดย โรงพิมพ์อบรม)

(แปล และเรียบเรียงโดยผู้เขียน)

บทอ่านดังกล่าวเขียนโดยใช้พรรณนาโวหาร ผู้เขียนใช้คำที่ทำให้เกิดจินตภาพ ทำให้ ผู้อ่านเกิดวีรรส (รสแห่งความกล้าหาญ) ขึ้นชมกับความกล้าหาญ และเสียสละของกลาโหมคง ยิ่งภาพของกลาโหมคงเป็นสีขาวมากเท่าใด ภาพของฝรั่งเศสย่อมเป็นสีดำมากขึ้นเท่านั้น

เมื่อวาระสุดท้ายของชีวิตมาถึง ท่านก็ยังคิดถึงประเทศชาติอันเป็นที่รักยิ่ง กลายเป็นที่มา ของย่อหน้าสุดท้าย ซึ่งเป็นย่อสรุปความคิด ที่ผู้เขียนกล่าวว่า “การสูญเสียวีรชนผู้รักชาติท่านนี้ ทำให้เราเศร้าโศก เวทนาสงสารยิ่งนัก กลาโหมคงได้เสียชีวิตจากไกลจากเราไปไกลจริง แต่ชื่อเสียง และความกล้าหาญของท่านจะมาสติอยู่ในวิญญาณของลูกหลานชาวกัมพูชาเป็นนิจ”

การที่ผู้เขียนเรียกฝรั่งเศสว่า “ชาตกร” (เขตกม) ซึ่งแปลว่า “ผู้ฆ่า” นั้น ย่อมเป็น เครื่องยืนยันความชั่วร้ายของฝรั่งเศส ซึ่งเป็นเจ้าอาณานิคมได้เป็นอย่างดี

2.3 เขมรแดง และสมัยกัมพูชาประชาธิปไตย : ความทรงจำที่แสนเจ็บปวดของคน เขมรทั้งมวล

บทอ่านที่พูดถึงเหตุการณ์การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ในกัมพูชา ในช่วงปี ค.ศ.1975-1979 คือ บทอ่านในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เรื่อง “ศิษย์รู้คุณ” (សិស្សដឹងគុណ) เนื้อเรื่องกล่าวถึง

និងខ្លោចផ្សាបំផុត ដោយបានឃើញអ្វីៗដែលសាងក្បាលមនុស្សជាច្រើន ត្រូវបានគេយកមករៀបចំអ្នកល់ទុកធ្វើសក្ការបូជា និងដើម្បីឱ្យកូនចៅជំនាន់ក្រោយបានដឹង បានឃើញនិងចងចាំអំពីប្រល័យពូជសាសន៍របស់ពួកខ្មែរក្រហម។ យើងបានដើរមើលរណ្តៅធំៗ ដែលគេកប់សពរួម និងបានចូលទស្សនាសាលារៀនពួកអ្នកលំងកសា។ ក្នុងនោះគេបានបិទបិទចងនិងឈ្មោះអ្នកដែលគេបានសម្លាប់នៅទីនោះ។ មកដល់រូបនាយទាហានម្នាក់ អ្នកម៉ាកឈរត្រង់យំឱ្យរីកខ្សួល ហើយប្រាប់ខ្ញុំថាបុរសនោះ គឺជាបងជីដូនមួយរបស់គាត់។ អ្នកម៉ាកនិយាយរឿងរ៉ាវរឺទាហានរបស់លោកអី ធ្វើឱ្យខ្ញុំចង់អានទប់ទឹកភ្នែកបានឡើយ។ នៅជិតនោះ ខ្ញុំព្រឹក្សាលនិងឧបករណ៍ ដែលពួកខ្មែរក្រហមប្រើប្រាស់ ដើម្បីធ្វើទាហានកម្មនិងសម្លាប់មនុស្ស ដូចជា ជង្គាប់ ពូថៅ ញញូរ ចបកាប់...។ ទិដ្ឋភាពនៅទីនោះធ្វើឱ្យខ្ញុំចង់ចាំជារឿងរហូត

วันที่ 01 เดือนสิงหาคม ปี 2009

(แปล และเรียบเรียงโดยผู้เขียน)

การนำเสนอบทอ่านในรูปแบบของบันทึกประจำวันที่แสดงอารมณ์ความรู้สึกของผู้บันทึก ทำให้บทอ่านนี้มีลักษณะเป็นงานวรรณกรรม ดังจะเห็นได้จากภาษาที่ใช้เน้นเป็นพรรณนาโวหาร มีการใช้คำที่ก่อให้เกิดจินตภาพ ทำให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์ร่วมไปกับผู้เขียน ยิ่งถ้าผู้อ่านเป็นเด็กนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยแล้ว ย่อมถูกชักจูง และยึดมั่นถือมั่นกับความคิดบางอย่างได้ง่าย

ภาพของแม่ ซึ่งเป็นบุษนิยบุคคลที่ลูกๆ ทุกคนเคารพรักอย่างสูงสุดกำลังยืนหลังน้ำตาค่อยๆ หยิบยื่น คบเป็นภาพที่สะท้อนใจอย่างยิ่งที่คนเป็นลูกทุกคนไม่ยากพบเห็น ภาพของโครงกระดูกมากมายรวมทั้งภาพของเครื่องมือต่างๆ ที่เขมรแดงใช้สำหรับฆ่าประชาชน เป็นภาพที่ทำให้เจ้าของบันทึกนี้ถึงกับหวาดผวา

เช่นเดียวกับเรื่อง “เงาอดีตกาล” (เงาของประวัติศาสตร์) ซึ่งเป็นเรื่องของชายชาวกัมพูชาคนหนึ่งที่ต้องสูญเสียพ่อ แม่ และน้องสาวไปในช่วงที่เขมรแดงเรืองอำนาจ สาเหตุมาจากเขาอยากกินส้มโอมาก จึงรบเร้าพ่อของเขาให้ไปขโมยเก็บส้มโอใกล้บ้าน โชคร้ายที่ทหารเขมรแดงมาพบเข้าจึงจับพ่อของเขาไปฆ่าในข้อหาเป็นกบฏต่อองค์การ⁸ ตัวเขาหนีรอดจากการจับกุมตัวไปได้ ส่วนแม่ และน้องสาวของเขาถูกจับตัวไปฆ่าในข้อหาสมรู้ร่วมคิด

บทอ่าน “ลืมไม่ลง” เป็นมุมมองของตัวละคร ซึ่งเป็นเยาวชนรุ่นใหม่ ที่ไม่ได้มีประสบการณ์ตรงในเหตุการณ์ฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ ส่วนบทอ่านเรื่อง “เงาอดีตกาล” เป็นประวัติศาสตร์ส่วนบุคคล ที่เป็นเรื่องเล่า (Oral history) โดยเล่าผ่านประจักษ์พยานบุคคล (witness) ที่เคยผ่านเหตุการณ์เลวร้ายในช่วง 4 ปีแรกในกัมพูชามาแล้ว

สิ่งที่สื่อผ่านบทอ่านทั้ง 2 เรื่องนี้ สัมพันธ์กับข้อมูลที่ว่า ทุกวันนี้ “ประชาชนใหม่”⁹ ผู้รอดชีวิต พยายามที่จะไม่พูดถึงเหตุการณ์ฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ แต่พอได้พบเห็นสิ่งที่กระตุ้นความทรงจำ เช่น ข้าวของเครื่องใช้ในสมัยเขมรแดง อาทิ ตะกร้า พลับ หรือสัญลักษณ์ของเขมรแดง เช่น ชุดดำ เป็นต้น ก็จะรู้สึกเจ็บปวด โกรธแค้นเขมรแดง ประสบการณ์ดังกล่าวถือเป็นฝันร้ายของผู้รอดชีวิต (Ly Vanna, 2004 : 111-113) การนำบทอ่านมาสอนเยาวชนรุ่นหลังก็เพื่อให้เยาวชนตระหนักถึงความร้ายกาจของการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ และช่วยกันป้องกันไม่ให้เหตุการณ์เหล่านี้เกิดขึ้นได้อีกในอนาคต

เรื่องราวของเขมรแดงยังคงปรากฏอยู่ในหนังสือเรียน ซึ่งสัมพันธ์กับเหตุการณ์ทางการเมือง

⁸ องค์การ (អង្គការ) เป็นคำที่เขมรแดงใช้เรียกกลุ่มของตน

⁹ ประชาชนใหม่ (New People หรือ អ្នកថ្មី) เป็นคำที่เขมรแดงใช้เรียกชาวพนมเปญที่ถูกกวาดต้อนให้ไปอยู่ตามชุมชน (Commune) ในจังหวัดต่างๆ ประชาชนใหม่ต้องทำงานหนัก ปราศจากสิทธิเสรีภาพ และมักถูกเขมรแดงทารุณกรรม

เมืองของกัมพูชาซึ่งในช่วงที่ผ่านมาได้มีการตัดสินใจให้ผู้นำเขมรแดงหลายคนในข้อหาฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ นอกจากนี้การนำเรื่องราวของเขมรแดงมาตีแผ่ ทำให้ภาพลักษณ์ของฮุน เซน และเวียดนามดีขึ้น ในฐานะของวีรบุรุษ และมหามิตรที่ช่วยขับไล่กองกำลังเขมรแดงออกไปจากกรุงพนมเปญได้สำเร็จ เมื่อวันที่ 7 มกราคม ค.ศ.1979 (ชาญชัย คงเพ็ญธรรม, 2553 : 93-94)

2.4 การยอมรับความแตกต่าง เพื่อสร้างภราดรภาพ

Benedict Anderson ให้คำจำกัดความของคำว่า “ชาติ” ว่าเป็นชุมชนจินตกรรมการเมือง และจินตกรรมขึ้นโดยมีทั้งอธิปไตย และมีขอบเขตจำกัดมาตั้งแต่เกิด (It is an imagined political community-and imagined as both inherently limited and sovereign) (เบน แอนเดอร์สัน และชาวยุวิทย์ เกษตรศิริ บรรณาธิการแปล, 2552 : 9)

การสร้างชาติมีกลไกสำคัญอยู่ 2 แบบ คือ การผนวกรวม (assimilation) ซึ่งจะใช้กระบวนการ nationalizing คือ ชาติเดียว วัฒนธรรมเดียว หรือการประสานรวม (integration) แบ่งออกเป็น 1) ชาติที่มีชนชาติใหญ่ ภาษา และวัฒนธรรมใหญ่ อยู่รวมอย่างเคารพต่อภาษา และวัฒนธรรมย่อย และ 2) ชาติที่มีความเคารพความแตกต่างหลากหลายอย่างเท่าเทียมกัน อยู่ในลักษณะสัมพันธ์รัฐ (ธีรยุทธ บุญมี, 2547 : 188)

ประเทศกัมพูชาประกอบด้วยคนหลากหลายชาติพันธุ์ หลากวัฒนธรรม คนส่วนใหญ่ของประเทศเป็นคนกัมพูชากว่า 90% ของประชากรทั้งหมด ที่เหลือเป็นชาติพันธุ์พหุของ สกตียง ลาว จาม จีน เวียดนาม ฯลฯ ซึ่งชาติพันธุ์เหล่านี้ เป็นกลุ่มที่มีวัฒนธรรมแตกต่างออกไป ทว่าคนกลุ่มน้อยเหล่านี้ก็เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาชาติ (Sieng Huy, 1996 : 80) รัฐได้ใช้วิธีการประสานรวมแบบที่ 1 ในการรวมชาติ คือ ประเทศกัมพูชา มีชนชาติกัมพูชาเป็นชนชาติใหญ่ มีภาษาเขมร และวัฒนธรรมเขมรเป็นวัฒนธรรมใหญ่ อยู่รวมอย่างเคารพต่อภาษา และวัฒนธรรมย่อยอื่นๆ

บทอ่านในหนังสือเรียนภาษาเขมรระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 บทที่ 6 “อดีตกาลของเรา” (អតីតកាលរបស់យើង) เรื่อง “ลืมไม่ลง” (មិនភ្លេចមិនបាត់) ส่วนที่ 2 ได้เล่าถึงการไปท่องเที่ยวที่จังหวัดฉะเชิงเทรา เมื่อวันที่ 5 สิงหาคม ค.ศ.2009 ผู้เขียนเล่าถึงชนกลุ่มน้อยที่ได้ไปพบเห็น การแต่งกายรวมถึงวิถีชีวิตของคนเหล่านั้น

ថ្ងៃទី ៥ ខែសីហា ឆ្នាំ ២០០៩

ខ្ញុំបានទៅកំសាន្តនៅខេត្តមណ្ឌលគីរី។ ខ្ញុំសប្បាយចិត្តណាស់ដោយនៅទីនោះខ្ញុំបានឃើញទេសភាពល្អប្រែក
ប្រួលទីកន្លែង។ ខ្ញុំបានឃើញព្រំទឹកខ្ពស់នៅជ្រុងបាវហូរហែព្រមទាំងវាលស្មៅស្រស់ស្អាតឆ្លងក្រឡាដីក្របីលែង។ អ្វី
ដែលធ្វើឱ្យខ្ញុំចាប់អារម្មណ៍យ៉ាងខ្លាំងនោះ គឺជនជាតិភាគតិច។ ពួកគេស្លៀកសម្លៀកបំពាក់ជនជាតិខឹងមារកាផ្ទាល់
នៅ

ពីក្រោយខ្នងទៀតផង។ ខ្ញុំជំងឺក្នុងសង្កេតមើលកូនផ្ទះតូចមួយដែលមានកម្ពស់ប្រហែលជិតដប់ម៉ែ” ត្រា។ ខ្ញុំឮគេថា ផ្ទះនេះគេសង់ឡើងសម្រាប់ឱ្យកូនកំលោះជនជាតិនៅ មុនពេលរៀបការរបស់ពេលរៀបការ។ លោកពួរបស់ខ្ញុំថតរូបជនជាតិនោះជាច្រើន។

(តាសាខ្មែរ ៥, 2011 : 82-83)

วันที่ 5 เดือนสิงหาคม ปี 2009

ฉันได้ไปพักผ่อนที่จังหวัดมณฑลคีรี ฉันสบายใจมาก เพราะในที่นั้น ฉันเห็นทัศนียภาพ
ที่งดงามแปลกตาทุกสถานที่ ฉันได้เห็นภูเขาสูงต่ำติดต่อกันเป็นแนวยาว พร้อมทั้งทุ่งหญ้าเขียวขจี
ชวนให้เย็นชื่นใจยิ่งนัก สิ่งที่ทำให้ฉันประทับใจอย่างมากที่สุดคือชนกลุ่มน้อย พวกเขาแต่งกายด้วย
เครื่องแต่งกายประจำเผ่า และมีตะกร้าสพายอยู่ข้างหลังอีกด้วย ฉันสะดุดใจ และสังเกตเห็น
บ้านหลังเล็ก ๆ หลังหนึ่ง ซึ่งมีความสูงราวๆ 10 เมตร ฉันได้ยินเขาพูดว่า บ้านหลังนี้เขาสร้างขึ้น
สำหรับให้เด็กรุ่นหนุ่มในเผ่าอาศัยอยู่ก่อนที่จะแต่งงานจนกระทั่งถึงเวลาแต่งงาน คุณอาของฉัน
ได้ถ่ายรูปชนกลุ่มน้อยเหล่านั้นเป็นจำนวนมาก

(แปล และเรียบเรียงโดยผู้เขียน)

บทอ่านที่ชื่อ “ระบำตรุษ” (ระบำตรุษ)¹⁰ ในหนังสือเรียนภาษาเขมร ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กล่าวถึงระบำชนิดนี้ว่า มีถิ่นกำเนิดอยู่ในจังหวัดเสียมเรียบ เป็นการแสดงของพวกสำเหร่ (สำเหร่) ซึ่งเป็นชาวป่าเขาเขาแสดงถวายให้พระมหากษัตริย์เขมรซึ่งประทับอยู่ ณ เมืองพระนคร

¹⁰ คำว่า “ตรุษ” สันนิษฐานว่ามาจากภาษาสันสกฤต แปลว่า ล้นปี การแสดงนี้สมมติให้นายพรานออกไปไล่ล่ากวางป่า ซึ่งเป็นสัญลักษณ์แทนสิ่งอัปมงคล ความชั่วร้าย ขณะที่นายพรานกำลังไล่ล่ากวางป่าอยู่นั้น พวกผี พราย ปีศาจ ยักษ์ หมาป่า และนกยูง (นกยูง เป็นสัญลักษณ์แทนความเป็นสิริมงคล) ได้เข้ามาช่วยนายพรานด้วย คนกัมพูชาเชื่อว่า การแสดงดังกล่าวช่วยขับไล่สิ่งชั่วร้ายออกไป และเป็นการต้อนรับปีใหม่ที่กำลังจะมาถึง (TsSnavdip, 2012 : 28-29)

ได้ทอดพระเนตร สิ่งที่ชอบอยู่ในบทอ่านนี้คือ ชนกลุ่มน้อยนี้อาศัยอยู่ร่วมกับชาวกำพูมาตั้งแต่สมัยเมืองพระนครแล้ว และยอมรับอำนาจของกษัตริย์เขมรที่มีเหนือกว่า

แม้บทอ่านจะไม่ยาวมากนัก ทว่าได้แสดงถึงความใส่ใจของรัฐบาลกำพูชาที่ไม่ควรละเลยชนกลุ่มน้อยเหล่านี้ในฐานะประชากรของประเทศ กระแสการตื่นตัวในเรื่องบทบาทหน้าที่และความสำคัญของชนกลุ่มน้อยในกำพูชาเข้มข้นขึ้นตั้งแต่ปี ค.ศ.1996 เป็นต้นมา รัฐบาลมองว่าชนกลุ่มนี้มีหน้าที่ในการปกป้องเอกราชอธิปไตยของชาติ และช่วยพัฒนาประเทศให้เจริญรุ่งเรืองเช่นเดียวกับชาวเขมรซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ

นอกจากนี้หนังสือเรียนภาษาเขมรยังได้แฝงความคิดเรื่องการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของบรรดาศาสนิกชนในศาสนาต่างๆ บทอ่านในหนังสือเรียนภาษาเขมรระดับชั้นประถมศึกษา กล่าวถึงศาสนาพุทธว่าเป็นศาสนาประจำชาติ ความเชื่อ และพิธีกรรมต่างๆ ล้วนเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาทั้งสิ้น เช่น บทอ่านเรื่อง “บุญประทุมบิณฑ” (บุญประทุม บิณฑ) (ป.2) “ผ้าป่าในหมู่บ้านของฉัน” (บุญประทุม บิณฑ) (ป.3) “งานบุญตามความเชื่อทางพระพุทธศาสนา” (บุญประทุม บิณฑ) (ป. 6) เป็นต้น

บทอ่านที่ชื่อว่า “พระพุทธศาสนา” (บุญประทุม บิณฑ) ในหนังสือเรียนภาษาเขมรระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กล่าวสรุปหลักปฏิบัติของพุทธศาสนิกชนที่พึงปฏิบัติต่อศาสนิกชนในศาสนาต่างๆ เพื่อให้อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข ดังนี้

ศาสนาอื่นเฝ้าแต่ภาว

บุรุษบูชาบุญบารมี

เข็ญก็มิอญบ่มิอญเญอ

ฉวีทนต์ภัสสยอญ

(ทศนเรศ ๖, 2012 : 104)

ศาสนาอื่นเขาเคารพ

ยกตนข่มท่านหรืออย่า

เราก็ไม่รังเกียจไม่เบียดเบียน

ชีวิตอยู่ดีมีความสุข

(แปล และเรียบเรียงโดยผู้เขียน)

บทอ่านที่ชื่อ “ความฝันประหลาด” (สฺยธิละธัมมุต) ในหนังสือเรียนภาษาเขมรระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กล่าวถึง “ศาสนาอิสลาม” ในลักษณะของหลักสูตรแฝง เห็นได้จากชื่อตัวละครเอกในบทอ่านนี้ที่ชื่อ *เสฺลสะ (เสฺลสะ)* ซึ่งเป็นชื่อที่นิยมตั้งกันในหมู่ชายชาวกัมพูชาที่นับถือศาสนาอิสลาม บทอ่านเรื่อง “ความฝันประหลาด” (สฺยธิละธัมมุต) ในหนังสือเรียนภาษาเขมรระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ชื่อของตัวละครที่ปรากฏในเรื่อง ยังไม่ชัดเจนเท่ากับภาพประกอบบทอ่าน ภาพของชายหนุ่มที่สวมหมวกกะปิเยาะห์ (เขมรเรียกว่า “หมวกกอนติบ”-*มฺยฺกฏฏฺญิย*) นุ่งผ้าโสร่ง (เขมรเรียกว่า “ซารุงโสด”-*สฺยารุงอฺสฺยฺกฏ*) และหญิงสาวที่คลุมผ้าหรืออิญาบ (เขมรเรียกว่า “โตตูกอนแซง”-*ธฺยฺดฺยฺกฏฏฺญฺย*) แม้บทอ่านจะไม่ได้บอกไว้ชัดเจนว่า ตัวละครนับถือศาสนาใด ทว่าผู้อ่านก็คาดเดาไม่ยากว่าทั้งเสฺลสะ (เสฺลสะ) และมารีณา (*ม*” *วิธฺย*) ต่างนับถือศาสนาอิสลาม

ทั้งชื่อตัวละคร และภาพประกอบบทอ่านทำให้ผู้อ่านได้ตระหนักว่า นอกจากพระพุทธศาสนาแล้ว คนกัมพูชายังนับถือศาสนาอิสลามอีกด้วย เป็นการยืนยันสิ่งที่พูดไว้ในบทอ่านที่ชื่อ “พระพุทธศาสนา” ที่กล่าวไว้ข้างต้นได้เป็นอย่างดี

ภาพที่ 6 ภาพประกอบบทอ่านเรื่อง “ความฝันประหลาด” (สฺยธิละธัมมุต)

3. ปัจฉิมพจน์

หนังสือเรียนภาษาเขมรระดับชั้นประถมศึกษา สอดแทรกสิ่งที่เป็นอุดมการณ์ชาติ คือ สร้างความรู้สึกชาตินิยมให้เกิดขึ้นแก่เยาวชนกัมพูชา โดยการกล่าวถึงเกียรติภูมิอันยิ่งใหญ่ของชาติ ความสามารถของบรรพชนที่สามารถรังสรรค์วัฒนธรรมอันเรืองโรจน์เหนือแผ่นดิน

สุวรรณภูมิ การสร้างศัตรูของชาติขึ้น เพื่อให้ประชาชนเกิดความรู้สึกเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ในการปกป้องมาตุภูมิ

หนังสือเรียนภาษาเขมรระดับชั้นประถมศึกษาอย่างสอดแทรกเรื่องของเหตุการณ์การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ในกัมพูชา ระหว่างปี ค.ศ.1975-1979 เพื่อให้เยาวชนตระหนักถึงโทษภัยที่เกิดขึ้นจากสงครามการเมือง ที่ทำให้ผู้คนกว่าครึ่งประเทศต้องจบชีวิตลง รวมทั้งระบบต่างๆ ของประเทศ เช่น ระบบการศึกษา ระบบเศรษฐกิจ ระบบการสาธารณสุข เป็นต้น ต้องพึงพินาศลง ทั้งนี้เพื่อให้เยาวชนได้เกิดจิตสำนึกที่จะร่วมมือกันป้องกันไม่ให้เหตุการณ์ในลักษณะดังกล่าว เกิดขึ้นได้อีก

หนังสือเรียนภาษาเขมรได้สอดแทรกเรื่องของการสร้างชาติ ด้วยการประสานรวม คือ ยอมรับความมียู่ และให้ความสำคัญแก่ชนกลุ่มน้อย ที่มีความแตกต่างทั้งในด้านเชื้อชาติ และ ศาสนาว่าเป็นส่วนหนึ่งของประเทศกัมพูชา เช่นเดียวกับคนเชื้อชาติกัมพูชา และนับถือศาสนา พุทธ ซึ่งถือเป็นคนกลุ่มใหญ่ของประเทศ การยอมรับความแตกต่างนี้ เพื่อไม่ทำให้เกิด ความแตกแยก ทำให้ประชาชนในชาติอยู่รวมกันอย่างสันติ

สิ่งที่น่าเป็นห่วง คือหลักสูตรแฝงที่เน้นการปลูกฝังแนวคิดชาตินิยม โดยเฉพาะการสร้าง ศัตรูของชาติ คือ ประเทศเพื่อนบ้านอย่างไทย จะทำให้ “ประวัติศาสตร์บาดหมาง” ในอดีต ยิ่งร้าวลึกจนยากจะเยียวยา และทำให้การรวมตัวกันของไทย และกัมพูชากลายได้ร่มใหญ่คืออาเซียน ที่มีคำขวัญว่า “หนึ่งวิสัยทัศน์ หนึ่งเอกลักษณ์ และหนึ่งประชาคม” (One Vision, One Identity, One Community) อาจจะเป็นได้เพียงภาพฝัน

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

ธิบัติ บัวคำศรี. (2547). ประวัติศาสตร์กัมพูชา. กรุงเทพฯ : เมืองโบราณ.

ธีรยุทธ บุญมี. (2547). ชาตินิยม และหลังชาตินิยม. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สายธาร.

เบน แอนเดอร์สัน, ชาลววิทย์ เกษตรศิริ บรรณาธิการแปล. (2552). **ชุมชนจินตกรรม บทสะท้อน
ว่าด้วยกำเนิด และการแพร่ขยายของชาตินิยม**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : มูลนิธิ
โครงการตำราสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์.

บทความในวารสาร

ชาญชัย คงเพ็ชรธรรม. (2553). “รางวัล 7 มกรา” : กวีนิพนธ์ที่เกี่ยวกับการฆ่าล้างเผ่า
พันธุ์เท่านั้นหรือ?” สังคมลุ่มน้ำโขง. . 71-96.

ภาษาต่างประเทศ

Vanna, Ly. (2004). “The Experience of the “New People” During the Khmer Rouge
and Its Effect on Their Lives in the Present Time.” M.A. Dissertation,
Chulalongkorn University.

Sieng Huy. (18-19 July 1996). “Ethnic Vietnamese in Cambodia.” Paper Presented
at The National Symposium on Ethnic Groups in Cambodia, Phnom Penh.

អប់រំ យូចង លិខិតិដ្ឋា, ត្រស្ដូ. (1999). ការអប់រំនៅកម្ពុជា . ភ្នំពេញ.

_____. (2012). ការសង្ខេប អាន - សរសេរ ថ្នាំគំនិត 1. ភ្នំពេញ : គ្រឹះស្ថានចេ
រេតូរិកនៃមហាវិទ្យាល័យ.

_____. (2010). ការសង្ខេប 2. ចេរេតូរិកនៃមហាវិទ្យាល័យ 2. ភ្នំពេញ : គ្រឹះស្ថានចេ
រេតូរិកនៃមហាវិទ្យាល័យ.

_____. (2009). ការសង្ខេប 3. ភ្នំពេញ : គ្រឹះស្ថានចេរេតូរិកនៃមហាវិទ្យាល័យ.

_____. (2011). ការសង្ខេប 4. ចេរេតូរិកនៃមហាវិទ្យាល័យ 3. ភ្នំពេញ : គ្រឹះស្ថានចេ
រេតូរិកនៃមហាវិទ្យាល័យ.

- _____. (2011). ភាសាខ្មែរ 5. ភ្នំពេញ : គ្រឹះស្ថានបោះពុម្ពនិច្ចកម្ពុជា.
- _____. (2012). ភាសាខ្មែរ 6. ភ្នំពេញ : គ្រឹះស្ថានបោះពុម្ពនិច្ចកម្ពុជា.

บทความในนิตยสาร

“រាំក្រូច” ទស្សនាវដ្តីខ្មែរ. 2, 6 (2012) : 28-29.

เว็บไซต์

Web-Cambodia. School Curriculum for General Education [online]. Retrieved July 1, 2011. from www.web-cambodia.com.